

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie XII./2017
Senát III

Nález:

spisová značka	III. ÚS 288/2017
populárny názov	Sloboda prejavu a ochrana osobnosti
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	05.12.2017
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 2
analytická právna veta	<p>Aj keď má určitá časť článku povahu skutkových tvrdení a niektoré z nich neboli v súlade s objektívnym stavom reality, nemožno ich bez ďalšieho označiť za neoprávnený zásah do osobnostných práv navrhovateľa. V tomto ohľade považuje ústavný súd za podstatné, že sťažovateľka vychádzala z policajných spisov, ktoré reálne existovali (ich obsah nemohol byť odkrytý, avšak autor článku predložil ako dôkaz o svojich tvrdeniach fotokópie dokumentov z policajného spisu), ako aj z tvrdení svedka, o správnosti ktorých nemala v čase uverejnenia článku dôvod pochybovať. Sťažovateľka, spoliehajúc sa na tieto zdroje, neporušila ani zásadu, podľa ktorej by mala vyvinúť primerané úsilie na overenie ich pravdivosti, a tieto informácie interpretovala v zásade akceptovateľným spôsobom. Napokon dala navrhovateľovi i priestor na ich spochybnenie, ponúkaný priestor však navrhovateľ nevyužil. Nie je možné prehliadnuť ani to, že v tomto prípade išlo zo strany sťažovateľky o kritiku štátneho zamestnanca v súvislosti s možným podozrením na korupčné správanie v oblasti verejného obstarávania, ktorého podstatou je hospodárne nakladanie s verejnými peňažnými zdrojmi. Takáto záležitosť si svojou povahou nepochybne zaslúži pozornosť i diskusiu verejnosti a je hodná vyššej ochrany, než by tomu bolo napr. len u kritiky povahy čisto osobnej.</p> <p>Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako, a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Napadnutý rozsudok krajského súdu bol vydaný v konaní o ochranu osobnosti začatým na základe návrhu navrhovateľa doručenom Okresnému súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) 26. novembra 2010, ktorým sa proti sťažovateľke ako vydavateľke týždenníka a denníka domáhal uverejnenia ospravedlnenia v znení špecifikovanom v petite jeho žaloby, odstránenia článku z internetového portálu a náhrady nemajetkovej ujmy v sume 50 000 €, a to v súvislosti s článkom uverejneným v týždenníku 30. septembra 2010 a s článkom uverejneným v týždenníku 7. októbra 2010, pretože v nich mala sťažovateľka uviesť o navrhovateľovi nepravdivé tvrdenia, podľa ktorých navrhovateľ ako úradník</p>

	<p>ministerstva obrany okrem iného „<i>ovplyvňoval a manipuloval viaceré verejné obstarávania, pripravoval podklady pre jednotlivé verejné súťaže a prispôboval ich podmienky tak ako to vyhovovalo firmám a nie ministerstvu</i>“, za čo „od týchto spoločností prijímal vecné dary“ a za čo „môže používať luxusné motorové vozidlo KIA SORENTO, ktoré je napísané na zamestnanca zbrojárskej spoločnosti S.</p> <p>Okresný súd rozsudkom č. k. 11 C 186/2010-543 z 12. júla 2013 v prevyšujúcej časti vyhovel žalobnému návrhu navrhovateľa.</p> <p>Proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie sťažovateľka a proti výroku, ktorým okresný súd rozhodol o náhrade nemajetkovej ujmy, podal odvolanie navrhovateľ. Následne krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>K námietke sťažovateľky týkajúcej sa konfliktu medzi právom na slobodu prejavu a právom na ochranu osobnosti</p> <p>Sťažovateľka sa odvolaním proti rozsudku súdu prvého stupňa domáhala ochrany slobody prejavu v zmysle čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy. Odvolací súd sa preto musel vysporiadať s problémom možného konfliktu tohto jej práva s právom navrhovateľa na ochranu osobnosti, resp. v širšom zmysle s jeho právom na súkromie, ktoré je rovnako ústavne garantované, a to predovšetkým v čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 ústavy a v čl. 8 dohovoru. Z povahy oboch týchto práv (hodnôt) vyplýva, že riešenie ich kolízie nemožno dosiahnuť normatívne. Je úlohou všeobecných súdov, resp. vo všeobecnosti orgánov aplikácie práva, aby pri prerokovávaní konkrétneho sporu zisťovali mieru ich dôležitosti a následne dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jedného z nich.</p> <p>Ústavnoprávny prieskum namietaného zásahu do základného práva (resp. jeho obmedzenia) štandardne pozostáva z posúdenia jeho legality, teda či k nemu došlo zákonom alebo na základe zákona (čl. 13 ods. 1 a 2 ústavy), a jeho proporcionality, teda či tento zásah obстоjí ako primeraný s ohľadom na účel, ktorý sleduje. V tejto súvislosti ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti štandardne aplikuje tzv. test proporcionality, ktorý sa skladá z týchto troch krokov: 1. identifikácie účelu zásahu do základného práva a testu vhodnosti tohto zásahu na jeho dosiahnutie, 2. testu nevyhnutnosti tohto zásahu a 3. testu proporcionality v užšom zmysle. Prvým krokom je identifikácia cieľa (účelu), ktorý zásah do základného práva sledoval a ktorý musí byť z ústavného hľadiska legitímny a legálny, čo znamená, že ústava musí obmedzenie predmetného základného práva z dôvodu dosiahnutia tohto cieľa pripúšťať (čl. 13 ods. 4 druhá veta ústavy). Súčasťou tohto kroku je aj skúmanie racionálnej väzby medzi týmto prostriedkom (zásahom) a sledovaným cieľom, teda či ním možno tento cieľ dosiahnuť. V druhom kroku bolo potrebné posúdiť, či nebolo možné použiť na dosiahnutie sledovaného cieľa prostriedok, ktorý by bol vo vzťahu k predmetnému základnému právu šetrnejší. Tretím a posledným krokom je posúdenie proporcionality v užšom zmysle. Jeho podstatou je vyvažovanie dvoch v kolízii stojacich práv či hodnôt a následné uprednostnenie jednej z nich v konkrétnom prípade.</p> <p>V súlade so svojou ustálenou judikatúrou (II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 448/2012) tak ústavný súd na účel riešenia uvedenej kolízie analyzoval predmetný prejav pomocou testu zjednodušene vyjadreného otázkami, KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ [uverejnil informáciu; (k tomu pozri v odbornej literatúre napr. Kmec, J. et al. Evropská úmluva o ľudských právach. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 1082 a nasl.)].</p> <p>Takto vymedzené čiastkové otázky v zásade umožňujú zhodnotiť proporcionality zásahu do osobnostných práv adresáta kritiky zo všetkých relevantných aspektov, napriek tomu však nemusia vždy poskytnúť jednoznačnú odpoveď. Tento test tak predstavuje len jednu z pomôcok, ktoré slúžia na predmetné ústavnoprávne posúdenie. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že prípadný záver o neprípustnosti zásahu do osobnostných práv neposkytuje automaticky odpoveď aj na nadväzujúcu otázku, či je okrem morálnej satisfakcie opodstatnená aj náhrada nemateriálnej ujmy a v akom rozsahu.</p> <p>a) KTO zásah do práva na ochranu osobnosti vykonal?</p> <p>Pri posudzovaní otázky subjektu, ktorý mal v danom prípade podľa záverov krajského súdu neprípustným spôsobom zasiahnuť do práva navrhovateľa na</p>

ochranu osobnosti, ústavný súd vychádzal zo stabilizovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý subjekty uplatňujúce slobodu prejavu rozčleňuje do viacerých skupín z hľadiska dôležitosti ich prejavov pre výmenu názorov v demokratickej spoločnosti. Privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí v tomto smere novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. 4. 1995, sťažnosť č. 1594/90 alebo rozsudok ESLP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. 5. 1999, sťažnosť č. 21980/93), pretože tým vytvárajú podmienky na kontrolu verejnej moci zo strany verejnosti.

V predmetnej veci je sťažovateľka vydavateľkou týždenníka a denníka, v ktorých boli inkriminované články uverejnené, a teda je v danom prípade „nositeľkou“ slobody prejavu, a preto sa na ňu vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť. Obmedzenie, resp. zásah do jej základného práva podľa čl. 26 ods. 1 ústavy preto možno hodnotiť ako podstatný.

b) O KOM boli namietané články a do koho osobnostnej sféry zasahovali?

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uverejnené v tlači týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u verejne činných osôb (resp. osôb tzv. verejného záujmu) a najužšie u „bežných“ občanov. Do kategórie verejne činných osôb patria osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na výkone verejnej moci; sú to v prvom rade politici, ale aj sudcovia, prokurátori, advokáti, predstavitelia ozbrojených zložiek, štátni zamestnanci, resp. iní verejní činitelia, ktorých konanie by „malo byť trvale predmetom skúmania a debát a malo byť otvorené kritike“ (rozhodnutie ESLP vo veci Thorgier Thorgeirson proti Islandu z 25. 6. 1992, sťažnosť č. 13778/93, bod 61), pričom „štátni zamestnanci pri plnení svojich úradných povinností musia tak ako politici, zniesť širšie limity akceptovateľnej kritiky“ (rozhodnutie ESLP vo veci Janowski proti Poľsku z 21. 1. 1999, sťažnosť č. 25716/94, bod 28).

V danom prípade inkriminované články obsahovali informácie týkajúce sa navrhovateľa pracujúceho v čase uverejnenia článku na Ministerstve obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo obrany“), pričom kritika v nich obsiahnutá sa týkala jeho pôsobenia ako štátneho zamestnanca v riadiacom postavení, t. j. osoby vo verejnej funkcii. Štátny zamestnanec angažujúci sa v záležitostiach verejných môže byť objektom kritiky v súvislosti s výkonom svojho povolania, ktorej hranice akceptovateľnosti sú oveľa širšie ako u súkromných osôb; v danom prípade o to viac, že navrhovateľ bol kritizovaný za svoju činnosť, ktorá tvorí súčasť agendy štátneho orgánu (ministerstva obrany). Pokiaľ ide o kritiku vo vzťahu k verejne činnnej osobe, je nutné vždy tiež zvážiť, či je pri kritike konkrétnej osoby zasiahnuté do jej profesijnej sféry alebo sféry súkromného života. Ak totiž kritika zasahuje výlučne či prevažne sféru profesijnú, je chránená viac ako kritika zasahujúca do sféry súkromnej (porovnaj napr. rozsudok ESLP Dalban proti Rumunsku z 28. 9. 1999 č. 28114/95, bod 50). Skutočnosť, že články sa netýkali súkromného života navrhovateľa, ale práve jeho verejného pôsobenia, svedčí v rámci hľadania spravodlivej rovnováhy medzi dotknutými základnými právami sťažovateľky a právami navrhovateľa v prospech uprednostnenia slobody prejavu.

c) ČO bolo obsahom namietaných článkov?

Posudzované články v celkovom kontexte poukazovali na možné prepojenie obchodných spoločností venujúcich sa obchodu s vojenským materiálom na navrhovateľa ako zamestnanca štátneho orgánu, ktorý sa venoval verejnemu obstarávaniu, a na možné výhody, ktoré mu z tohto prepojenia údajne mali plynúť. Uverejnené informácie boli príspevkom do celospoločenskej diskusie o dôležitej otázke verejného záujmu požívajúcej vysokú mieru ochrany slobody prejavu. Aj táto skutočnosť má relevantný význam na posudzovanie a rozhodovanie vo veci ústavným súdom.

d) KDE boli namietané články uverejnené?

Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia

je ochrana osobnostných práv. V posudzovanom prípade boli inkriminované články uverejnené jednak v printových médiách s celoslovenskou pôsobnosťou a vysokým nákladom, ktoré patria k najsledovanejším mienkotvorným informačným prostriedkom na Slovensku, a jednak na internetovej stránke, ktorá je považovaná za širokodostupný publikačný nástroj s potenciálom osloviť väčšinu obyvateľstva, ktoré si aj na základe článkov publikovaných v daných médiách môže utvárať názor na osobu spomínanú v daných článkoch. Tieto premenné svedčia v prospech ochrany práv navrhovateľa a všeobecné súdy ich vzali do úvahy najmä pri riešení otázky intenzity zásahu do osobnostných práv navrhovateľa.

e) KEDY boli namietané články uverejnené?

Sťažovateľka uverejnila inkriminované články potom, čo získala informácie v nich obsiahnuté „z policajných záznamov... ako aj ďalších zdrojov z bezpečnostných zložiek“, pričom išlo o informácie, ktoré vyjadrovali stav ich poznania v čase uverejnenia článkov. Jedným z hlavných podnetov pre články bola informácia, že navrhovateľ v čase ich písania využíval motorové vozidlo, ktoré bolo „majetkovo alebo personálne prepojené na jedného z dodávateľov tovaru alebo služieb pre Ministerstvo obrany SR“. Z hľadiska plynutia času teda došlo k uverejneniu inkriminovaných článkov bezprostredne potom, čo boli informácie získané.

f) AKO boli informácie v namietaných článkoch formulované?

Z hľadiska tohto kritéria vzal ústavný súd do úvahy judikatúru EŠLP, v zmysle ktorej treba pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišovať medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy.

Ak sú v konkrétnom prípade z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nepopiera právo novinára dopustiť sa aj určitého zjednodušenia či dokonca nepresnosti, avšak za súčasného rešpektovania zásady, že uverejnenie informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam.

Pre zváženie legitímnosti zverejnenej informácie je dôležité rovnako skúmať motív toho, kto informáciu zverejňuje. Legitimitu zverejnenej informácie nemožno vyvodiť zo skutočnosti, že motívom bolo poškodiť osobu informáciou, ktorej sám šrítel neveril, pokiaľ ju poskytol bezohľadne bez toho, aby sa staral, či je pravdivá, alebo nie (nález Ústavného súdu Českej republiky I. ÚS 453/03).

Posudzovaný článok je kombináciou skutkových tvrdení a (pridružených) hodnotiacich úsudkov. Sporná je práve oprávnenosť skutkových tvrdení, t. j. že navrhovateľ ovplyvňoval verejné súťaže na ministerstve obrany, v súvislosti s tým prijímal dary od spoločností, ktoré získali na ministerstve zákazky, a používal auto „zbrojárskej spoločnosti S., čo malo nasvedčovať tomu, že mal páchať trestnú činnosť.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vzhľadom na podstatu a zmysel slobody prejavu a jej ochrany v demokratickej spoločnosti nemožno kategóriu pravdivosti vnímať maximalisticky ako požiadavku na absolútny súlad s objektívnym stavom reality, a to v každej situácii a v každom časovom okamihu. Posúdenie, či je určité skutkové tvrdenie v súlade s objektívnym stavom reality, totiž nemôže byť vzhľadom na limity ľudského poznania spravidla nikdy úplne konečné; môže existovať iba väčšia či menšia miera praktickej istoty, že tvrdenie v takom zmysle pravdivé je (obdobne nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II.ÚS 2051/14 z 3. 2. 2015).

Vo veci sťažovateľky sa autor článku dôvodne spoliehal jednak na informácie z policajného spisu (ktorého existencia bola v súdnom konaní preukázaná, hoci ako sa v priebehu konania ukázalo, spis bol medzičasom skartovaný), a rovnako sa spoliehal aj na informáciu, ktorú mu poskytol svedok D. H. (o tom, že pán M.O., ktorého auto mal navrhovateľ používať, bol v čase uverejnenia článku zamestnancom jednej zo spoločností, v ktorej bol svedok spoločníkom). Toho dokonca v predmetnom článku citoval. Za danej situácie je ústavný súd toho názoru, že autor článku vyvinul primerané úsilie s cieľom zistenia pravdivosti prezentovaných výrokov. Skutočnosť, že išlo o zamestnanca spoločnosti

	<p>personálne prepojenej s ďalšími dvoma kooperujúcimi spoločnosťami, ktoré obchodujú s ministerstvom obrany, prirodzene viedlo autora článku k poukázaniu na možný konflikt záujmov a pravdepodobnosť porušenia zákona o štátnej službe.</p> <p>Na základe uvedeného môže ústavný súd urobiť predbežný záver, že hoci mala určitá časť výroku povahu skutkových tvrdení a niektoré z nich neboli v súlade s objektívnym stavom reality, nemožno ich bez ďalšieho označiť za neoprávnený zásah do osobnostných práv navrhovateľa. V tomto ohľade považuje ústavný súd za podstatné, že sťažovateľka vychádzala z policajných spisov, ktoré reálne existovali (ich obsah nemohol byť odkrytý, avšak autor článku predložil ako dôkaz o svojich tvrdeniach fotokópie dokumentov z policajného spisu), ako aj z tvrdení svedka, o správnosti ktorých nemala v čase uverejnenia článku dôvod pochybovať. Sťažovateľka, spoliehajú sa na tieto zdroje, neporušila ani zásadu, podľa ktorej by mala vyvinúť primerané úsilie na overenie ich pravdivosti, a tieto informácie interpretovala v zásade akceptovateľným spôsobom. Napokon dala navrhovateľovi i priestor na ich spochybnenie, ponúkaný priestor však navrhovateľ nevyužil. Ústavný súd nemohol prehliadnuť ani to, že v tomto prípade išlo zo strany sťažovateľky o kritiku štátneho zamestnanca v súvislosti s možným podozrením na korupčné správanie v oblasti verejného obstarávania, ktorého podstatou je hospodárne nakladanie s verejnými peňažnými zdrojmi. Takáto záležitosť si svojou povahou nepochybne zaslúži pozornosť i diskusiu verejnosti a je hodná vyššej ochrany, než by tomu bolo napr. len u kritiky povahy čisto osobnej.</p> <p>Vzhľadom na uvádzané skutočnosti sa ústavnému súdu javí záver krajského súdu o neprimeranom zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa ako nedostatočne vyargumentovaný (vecne nedostatočne podložený), a teda prinajmenšom predčasný a z ústavného hľadiska neakceptovateľný. Nie je totiž výsledkom ústavne akceptovateľného vyvažovania ústavou a dohovorom zaručeného práva na ochranu osobnosti so slobodou prejavu, a to najmä z dôvodu absencie uplatnenia a vyhodnotenia príslušného testu proporcionality zo strany krajského súdu.</p> <p>K námietke sťažovateľky týkajúcej sa nepreskúmateľnosti priznania náhrady nemajetkovej ujmy a jej výšky</p> <p>Príslušný súd musí uskutočniť dokazovanie a následne na základe z neho vyplývajúcich skutkových zistení posúdiť, či táto ujma vznikla a ako bola závažná. Jej vznik pritom musí tvrdiť a doložiť navrhovateľ, ktorý nesie dôkazné bremeno. Príslušné závery súdu musia byť riadne odôvodnené a musia spočívať na logických a legitímnych faktoch. Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako, a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady.</p> <p>Uvedeným požiadavkám na odôvodnenie priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, no najmä na prijateľnosť rozsahu (výšky) odškodnenia však krajský súd neučinil zadosť. Jeho záver o nemateriálnej ujme, ktorá mala navrhovateľovi vzniknúť, sa žiadnym spôsobom nepremietol do odôvodnenia rozhodnutia o priznanej výške. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu týkajúce sa výšky nemajetkovej ujmy je teda <i>prima facie</i> arbitrárne a zjavne neodôvodnené (<i>in abstracto</i>), neprimerane prísne a nezohľadňujúce okolnosti predmetnej veci (<i>in concreto</i>).</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Základné právo sťažovateľky na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 Co 833/2013-645 z 5. augusta 2014 porušené boli.</u></p> <p><u>Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 Co 833/2013-645 z 5. augusta 2014 zrušuje a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Sťažovateľke priznal náhradu trov konania.</u></p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP</p>	<p>ÚS SR: I. ÚS 408/2010, II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 448/2012, ESĽP: Thorgier Thorgeirson proti Islandu z 25. 6. 1992, sťažnosť č. 13778/93, bod 61, Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. 4. 1995, sťažnosť č. 1594/90,</p>

a iných súdov	Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. 5. 1999, sťažnosť č. 21980/93, Janowski proti Poľsku z 21. 1. 1999, sťažnosť č. 25716/94, bod 28, Dalban proti Rumunsku z 28. 9. 1999 č. 28114/95, bod 50, ÚS ČR: I. ÚS 453/03, II. ÚS 2051/14
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	ochrana osobnosti práva a slobody – politické-sloboda prejavu a právo na informácie práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu občianske súdne konanie-občiansko-právne konanie

spisová značka	III. ÚS 289/2017
populárny názov	Oslobodenie od súdneho poplatku
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	21.11.2017
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Z hypotézy ustanovenia § 254 ods. 1 CSP ani pri extenzívnom výklade nevyplýva existencia podmienky podnikateľského rizika, ktoré by odôvodňovalo neoslobodenie podnikateľských subjektov spod poplatkovej povinnosti. Takéto dôvody rozhodnutia predstavujú podľa názoru ústavného súdu svojvoľný výklad citovaného ustanovenia, ktorý je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu považovaný za porušenie základného práva na súdnu ochranu.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ sa žalobou podanou na okresnom súde domáha proti žalovanej obchodnej spoločnosti zaplata náhrady škody vo výške 57 424 273,00 € s prísl. Okresný súd výzvou z 24. novembra 2016 vyzval sťažovateľa na zaplata súdneho poplatku za podaný návrh na začatie konania vo výške 33 193,50 €. Sťažovateľ podaním zo 7. decembra 2016 požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov, okresný súd však napadnutým uznesením sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Vzhľadom na to, že proti takému uzneseniu nie je prípustné odvolanie, podal sťažovateľ proti tomuto rozhodnutiu podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ktorý bol listom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VI/2 Pz 6/17/1000-5 z 30. januára 2017 odložený. Okresný súd následne 15. februára 2017 vyzval sťažovateľa na zaplata súdneho poplatku.
z odôvodnenia	Rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015, porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09). Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Všeobecné súdy sú pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov však povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou (porovnaj rozsudok ESĽP vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66). Ústavný súd taktiež judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Predmetom ústavnej ochrany sa môže stať rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov vtedy, keď jeho výsledok dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatať súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku, posudzovanú vo svetle konkrétnych

okolností prípadu a vo svetle ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok, a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom, k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu na vyvažovanie verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní). Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy tiež v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom.

Sťažovateľ svojou sťažnosťou podrobil kritike odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré vzhľadom na nedostatočné vyhodnotenie jeho majetkových pomerov považuje za arbitrárne a ničím nepodložené, založené iba na predpokladoch a prezumpciách.

V doterajšej judikatúre týkajúcej sa oslobodenia podnikateľa od súdnych poplatkov sa objavujú protichodné judikátorne trendy, ktoré so sebou automaticky nesú výkladovo-aplikačné problémy. Hlavným predmetom sporu medzi jednotlivými argumentačnými líniami je otázka, či neunesenie bremena podnikateľského rizika, resp. neúspech v podnikaní ako dôsledok znášania podnikateľského rizika môže byť pri interpretácii § 254 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) považovaný za jednu z podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov.

Podľa doslovného znenia § 254 ods. 1 CSP súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to odôvodňujú pomery strany. V citovanom ustanovení sú tak jednoznačným spôsobom normované relevantné predpoklady na posúdenie priznania oslobodenia od súdnych poplatkov. Na to, aby súd mohol strane priznať oslobodenie od povinnosti platiť súdny poplatok, musia byť kumulatívne splnené dva zákonné predpoklady, a to návrh na oslobodenie od súdneho poplatku a pomery strany odôvodňujúce oslobodenie od súdneho poplatku. V nadväznosti na uvedené je nevyhnutné zdôrazniť, že diskrečná právomoc súdu pri interpretácii tohto ustanovenia je limitovaná v rozsahu a intenciách uvedených dvoch podmienok. Iné podmienky, ktoré citované ustanovenie nepredpokladá, nie je oprávnený skúmať na základe vlastnej iniciatívy, pretože by postupoval ultra vires. Z logického výkladu tohto ustanovenia vyplýva, že relevantnou skutočnosťou, na ktorú je potrebné vziať zreteľ pri posudzovaní oslobodenia od súdneho poplatku, je tiež výška súdneho poplatku, pretože majetkové pomery strany sú skúmané v korelácii k výške súdneho poplatku.

Vo veci sťažovateľa išlo vzhľadom na hodnotu predmetu sporu o súdny poplatok v maximálnej možnej výške 33 193,50 €. Hoci okresný súd vo svojom rozhodnutí poukázal na finančnú a majetkovú situáciu sťažovateľa, vyhodnotil ju nedostatočne (resp. ju vôbec nezohľadnil) a svoje rozhodnutie o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku oprel o iné dôvody ako podnikateľské riziko, prezumovanie schopnosti úhrady trov advokátovi či absenciu vyššej moci, ktorá by zakladala dôvod oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Tieto dôvody však nerešpektujú ani jazykové znenie § 254 ods. 1 CSP, keď z jeho hypotézy ani pri extenzívnom výklade nevyplýva existencia podmienky podnikateľského rizika, ktoré by odôvodňovalo neoslobodenie podnikateľských subjektov spod poplatkovej povinnosti. Takéto dôvody rozhodnutia predstavujú podľa názoru ústavného súdu svojvoľný výklad citovaného ustanovenia, ktorý spolu s aplikáciou kogentnej normy je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu považovaný za porušenie základného práva na súdnu ochranu (napr. uznesenie sp. zn. III. ÚS 80/09, nález sp. zn. I. ÚS 255/2010).

Súd je oprávnený a zároveň povinný skúmať len skutočnosť, aká je majetková situácia žiadateľa o oslobodenie spod poplatkovej povinnosti. Hodnotenie dôvodov, pre ktoré sa strana sporu ocitla v nepriaznivej majetkovej situácii, nie je v rozhodovacej právomoci všeobecných súdov a nemá žiadnu oporu v právnom poriadku. Rovnako nemožno nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov odôvodňovať hypotetickou úvahou o tom, že sťažovateľ zrejme má

	<p>schopnosť uhradiť trovy právneho zastúpenia svojmu advokátovi, a preto musí byť schopný zaplatiť i súdny poplatok pre štát.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 20 Cb 30/2016-93 z 10. januára 2017 porušené boli.</u></p> <p><u>Uznesenie Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 20 Cb 30/2016-93 z 10. januára 2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u></p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	<p>ÚS SR: III. ÚS 80/09, I. ÚS 255/2010,</p> <p>EŠLP: Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66, Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66</p>
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>právna istota-predvídateľnosť práva</p> <p>poplatok-súdny</p> <p>arbitrážnosť</p> <p>poplatok-oslobodenie</p>

spisová značka	III. ÚS 369/2017
populárny názov	Urýchlené rozhodovanie o väzbe
sudca spravodajca	Sergej Kohut
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.11.2017
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 5 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 17 ods. 2
analytická právna veta	Ak konajúca prokuratúra z dôvodu prílišného formalizmu prehliadne žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu inkorporovanú v jeho podaní, jej postup logicky nemôže spĺňať ani požiadavku neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v intenciách práv zaručených čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľovi bolo uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru Zvolen ČVS: ORP-770/1VYS-ZV-2016 z 24. novembra 2016 (ďalej len „uznesenie o vznesení obvinenia“) vznesené obvinenie pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, pričom konanie je toho času vedené na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru Banská Bystrica pod ČVS: KRP-138/1-VYS-BB-2016. Proti uzneseniu o vznesení obvinenia podal sťažovateľ sťažnosť priamo do zápisnice o výsluchu obvineného. Písomné dôvody sťažnosti z 2. decembra 2016 (ďalej len „podanie z 2. decembra 2016“) sťažovateľ doručil 5. decembra 2016. Sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia bola prokurátorom okresnej prokuratúry zamietnutá uznesením č. k. 2 Pv 468/16/6611-2 zo 14. decembra 2016.</p> <p>Z dôvodu nekonania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu uvedenej v podaní z 2. decembra 2016, písomným podaním z 3. februára 2017 požiadal sťažovateľ prokurátora okresnej prokuratúry o oznámenie, akým spôsobom bola jeho žiadosť z 2. decembra 2016 vybavená. Podaním z 9. februára 2017 prokurátor okresnej prokuratúry oznámil sťažovateľovi, že jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu z 3. februára 2017 nevyhovuje a že jeho podanie z 2. decembra 2016 nepovažuje za žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu z toho dôvodu, že nebola odôvodnená.</p> <p>Po predložení rovnopisu vyšetrovacieho spisu okresnému súdu sa uskutočnil výsluch sťažovateľa 15. februára 2017, ktorý bol prerušený a pokračovalo sa v ňom 17. februára 2017. Uznesením okresného súdu bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietnutá. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.</p>

<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovateľ namieta postup okresnej prokuratúry, ktorá nekonala v súlade s požiadavkou urýchleného rozhodovania o väzbe, keď o jeho žiadosti o prepustenie z väzby inkorporovanej v podaní z 2. decembra 2016 nekonala a konala až o podaní z 3. februára 2017, ktoré nebolo žiadosťou o prepustenie z väzby, ale žiadosťou o oznámenie, akým spôsobom bolo naložené s jeho predchádzajúcou žiadosťou o prepustenie z väzby z 2. decembra 2016 doručenou 5. decembra 2016.</p> <p>Lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 ústavy, ale aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).</p> <p>Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdiť ústavnosť sťažovateľom tvrdeného zásahu do obsahu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom okresnej prokuratúry vo väzbe na sťažovateľom deklarovanú žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, ktorá mala vyplývať z jeho podania z 2. decembra 2016.</p> <p>Z obsahu podania sťažovateľa z 2. decembra 2016 vyplýva, že sťažovateľ namietal právnu kvalifikáciu skutku, ktorý mu bol kladený za vinu, nezákonnosť uznesenia o vznesení obvinenia a jeho celkovú nepreskúmateľnosť. V závere podania sťažovateľ zároveň zreteľne uviedol, že „Z vyššie uvedených dôvod preto navrhuje, aby ma dozorový prokurátor prepustil z väzby a napadnuté uznesenie ako nezákonné zrušil“.</p> <p>Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom podania sťažovateľa z 2. decembra 2016 dospel k záveru, že argumentácia generálnej prokuratúry, ktorú uviedla vo svojom vyjadrení zo 4. júla 2017 a na základe ktorej predmetné podanie právneho zástupcu sťažovateľa nevyhodnotila ako žiadosť o prepustenie z väzby, je príliš formalistická a v konečnom dôsledku ústavne neudržateľná. Vôľa sťažovateľa byť prepustený z väzby na slobodu bola v závere podania jasne a zrozumiteľne vyjadrená, pričom podľa názoru ústavného súdu nepripúšťala odlišný výklad. Ústavný súd zastáva názor, že za danej situácie mal dozorujúci prokurátor minimálne vyzrozumieť právneho zástupcu sťažovateľa o tom, že jeho návrh nepovažoval za „žiadosť obvineného o prepustenie z väzby na slobodu“, čo sa však nestalo. Keďže okresná prokuratúra z dôvodu prílišného formalizmu žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu inkorporovanú v jeho podaní z 2. decembra 2016 prehliadla, jej postup logicky nemohol spĺňať ani požiadavku neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v intenciách práv zaručených čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru. Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že:</p> <p><u>Základné právo sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o žiadosti o prepustenie z väzby podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresnej prokuratúry Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 468/16/6611 porušené boli.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi nepriznal finančné zadosťučinenie.</u></p> <p><u>Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</u></p>
<p>použitá odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	<p>ÚS SR: III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03, III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>väzba-preventívna väzba-žiadosť o prepustenie väzba-rýchlosť rozhodovania</p>

Uznesenie:

spisová značka	III. ÚS 656/2017
populárny názov	Podnikanie a závislá práca
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	25.10.2017
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Úraz, ktorý nastane po založení obchodnoprávneho vzťahu, nemôže byť tou skutočnosťou, ktorá vyvolá zmenu tohto vzťahu na pracovnoprávny len preto, aby bol uznaný za pracovný a plynuli z neho poškodenému subjektu nároky na úrazové dávky.
skutkový stav a základné fakty	Okresný súd rozsudkom č. k. 25 Cpr 6/2013-263 z 1. decembra 2015 návrh sťažovateľa v časti, ktorou žiadal určiť, že obsah a podmienky v subdodávateľskej zmluve uzatvorenej medzi sťažovateľom a žalovaným zodpovedajú pracovnoprávnemu vzťahu a že úraz, ktorý sa stal sťažovateľovi počas výkonu práce je pracovným úrazom, za ktorý zodpovedá žalovaný, zamietol. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.
z odôvodnenia	<p>Z napadnutého rozsudku okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu vyplýva, že všeobecné súdy v ňom síce stručne, ale napriek tomu dostatočne vysvetlili svoj postoj k spornej otázke povahy právneho vzťahu medzi sťažovateľom a žalovaným. Pri hľadaní odpovede na sťažovateľom nastolené otázky správne vychádzali z definície závislej práce upravenej v Zákonníku práce a z definičných znakov podnikania, resp. živnosti upravenej zákonom č. 513/1991 Z. z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) v spojení so zákonom č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).</p> <p>Ako vyplynulo z rozhodnutí všeobecných súdov, naplnenie týchto pojmových znakov mali preukázané. Sťažovateľ ako živnostník disponoval živnostenským oprávnením vystaveným na jeho meno, ktoré zahŕňalo prípravné práce k realizácii stavby. Súhlasil s konštrukciou subdodávateľskej zmluvy a na základe jej obsahu vykonával ako živnostník práce, na ktoré mal oprávnenie. Činnosť vykonával na vlastnú zodpovednosť, vykonané práce fakturoval žalovanému na základe zákazkových listov a počtu odpracovaných hodín. Vo vlastnom mene tiež podával daňové priznanie a samostatne si plnil aj odvodové povinnosti voči Sociálnej poisťovni.</p> <p>Podľa názoru ústavného súdu tak nie je vo veci sťažovateľa rozhodné posudzovanie vzťahu z formálneho hľadiska či z hľadiska jeho materiálneho obsahu. Podstatnou okolnosťou posudzovanej veci je to, že sťažovateľ podal žalobu o určenie povahy právneho vzťahu medzi ním a žalovaným (ktorý vznikol 14. júna 2010) až potom, čo došlo k úrazu (12. mája 2011), aj to až so značným časovým odstupom (26. novembra 2013). Nepreukázal však, že počas trvania právneho vzťahu so žalovaným (t. j. pred úrazom) by sa akýmkoľvek spôsobom u neho domáhal zmeny právneho vzťahu z obchodnoprávneho na pracovnoprávny a v tejto súvislosti pred všeobecnými súdmi ani neprodukoval dôkazy. Dôkazné bremeno neunesol, ani pokiaľ ide o skutočný prejav vôle pri uzatvorení predmetnej subdodávateľskej zmluvy (keďže nebol v konaní vypočutý z vážnych zdravotných dôvodov). Rovnako tak Sociálna poisťovňa ako vedľajší účastník v danom spore uviedla, že sťažovateľ ju nikdy neupozornil na tú skutočnosť, že by bol (že by sa cítil byť, pozn.) zamestnancom žalovaného. Podnetom na podanie žaloby o určenie povahy právneho vzťahu teda nebola nespokojnosť alebo nesúhlas sťažovateľa s tým, že nie je vedený ako zamestnanec žalovaného, hoci sa ním cítil byť, ale úraz, ktorý sa mu stal počas realizácie jeho činnosti.</p> <p>Ak by sa pripustil výklad sťažovateľa, založil by sa stav, v ktorom by sa subjekt vykonávajúci činnosť na základe živnostenského oprávnenia pre „subdodávateľa“ mohol v prípade úrazu domôcť prekvalifikovania doterajšieho trvajúceho napr. obchodnoprávneho vzťahu na vzťah pracovnoprávny späť, a to iba preto, aby získal výhodu, na ktorú inak nemá nárok, t. j. nárok na</p>

	<p>úrazové dávky podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Takýto stav nie je zlučiteľný so zmyslom a účelom Zákonníka práce, ani so zmyslom a účelom zákona o sociálnom poistení a s ohľadom na právnu istotu žalovaného sa nejaví byť ani spravodlivým.</p> <p>Ústavný súd však nevyklučuje, že pokiaľ sa subjekt vykonávajúci činnosť na základe živnostenského oprávnenia domnieva, že podmienky obchodnoprávneho vzťahu, na ktorom sa s druhým subjektom dohodol, zastierajú pracovnoprávny vzťah a v tomto smere nenájdú medzi sebou konsenzus, prichádza do úvahy žaloba o určenie povahy takého právneho vzťahu, pričom v konaní bude úlohou strany sporu preukázať naplnenie definičných znakov závislej práce.</p> <p>K námietke o nedostatku odôvodnenia napadnutého rozsudku a kritickému pohľadu sťažovateľa na aplikáciu § 219 ods. 2 OSP krajským súdom ústavný súd uvádza, že nielen predchádzajúca, ale aj v súčasnosti platná a účinná právna úprava [§ 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku účinného od 1. júla 2016, pozn.] uľahčuje odvolaciemu súdu prácu pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia, ak sú súčasne splnené dve podmienky – ak je výrok vecne správny a súčasne sa v celom rozsahu stotožňuje aj s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Odvolací súd tak nemusí v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia opakovať podstatnú časť z odôvodnenia súdu prvej inštancie, ale stačí, ak sa obmedzí len na konštatovanie, že dôvody napadnutého rozhodnutia sú správne, prípadne doplní ďalšie dôvody na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia. Tak tomu bolo aj v prípade sťažovateľa.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že: <u>Sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	ÚS SR: II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	práca, pracovný pomer-pracovný úraz živnosť, živnostenské oprávnenie práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu

spisová značka	III. ÚS 684/2017
populárny názov	Obmedzenie vlastníckeho práva verejnoprávnej povahy
sudca spravodajca	Sergej Kohut
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	07.11.2017
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ods. 1</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 11 ods. 4</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 4</p>
analytická právna veta	Pri skúmaní spôsobov ochrany vlastníckeho práva sa všeobecné súdy musia zaoberať aj posúdením otázky, či aplikácii § 135c Občianskeho zákonníka nebráni už len samotná verejnoprospešná povaha stavby (ak je na tento účel naďalej využívaná). Ak krajský súd dospel k záveru o nemožnosti aplikácie § 135c Občianskeho zákonníka na vec sťažovateľa (hoci z iných dôvodov) a odkázal vo vzťahu k spôsobu ochrany vlastníckeho práva sťažovateľa na zákon o dráhach, jeho rozhodnutie obstojí a to vrátane konštatovania krajského súdu,

	<p>podľa ktorého je sťažovateľ povinný strpieť obmedzenie vo výkone svojho vlastníckeho práva k pozemku v dôsledku umiestnenia stĺpov trolejbusového vedenia. Takýto zásah do vlastníckeho práva nemožno považovať za neoprávnený, a to napriek tomu, že sťažovateľ s ich umiestnením na svojom pozemku nesúhlasí.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ bol ako žalobca účastníkom konania pred Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 10 C 99/2005 (neskôr sp. zn. 10 C 265/2011), v ktorom sa pôvodne žalobou z 13. júna 2005 domáhal (iba) proti mestu Prešov (ďalej len „žalovaný v 1. rade“) odstránenia dvadsiatich siedmich železných stĺpov vrátane ich základov v zemi na pozemku a úpravy terénu do pôvodného stavu. Sťažovateľ vlastníctvo pozemku nadobudol kúpnu zmluvou z 22. decembra 2003 a v žalobe uviedol, že po zameraní pozemku zistil, že je na ňom postavených dvadsaťsedem železných stĺpov vo vlastníctve žalovaného v 1. rade, ktoré slúžia na upevnenie trolejového vedenia trolejbusovej dráhy prevádzkovej Dopravným podnikom mesta Prešov, a. s., a boli postavené v roku 1972 na pozemku bez súhlasu vtedajšieho vlastníka pozemku a bez stavebného povolenia. Návrh na ich odstránenie sťažovateľ odôvodnil tým, že stĺpy mu bránia v podnikaní na pozemku v jeho vlastníctve.</p> <p>Okresný súd rozsudkom č. k. 10 C 9/2005-99 z 11. decembra 2009 žalobu sťažovateľa zamietol.</p> <p>Krajský súd na odvolanie sťažovateľa rozsudkom č. k. 3 Co 32/2010-144 z 19. mája 2010 rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.</p> <p>Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 465/2010-28 z 5. apríla 2011 v spojení s opravným uznesením č. k. III. ÚS 465/2010-50 zo 14. júna 2011 konštatoval, že rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Co 32/2010-144 z 19. mája 2010 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základné právo na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Rozsudok krajského súdu č. k. 3 Co 32/2010-144 z 19. mája 2010 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>Krajský súd uznesením sp. zn. 3 Co 77/2011 zo 16. novembra 2011 rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 9/2005-99 z 11. decembra 2009 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>Okresný súd rozsudkom č. k. 10 C 265/2011-192 zo 14. februára 2014 žalobu sťažovateľa zamietol.</p> <p>Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie.</p> <p>Krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 162/2014, 3 Co 163/2014 z 5. novembra 2014 rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 265/2011-192 zo 14. februára 2014 (ako aj sťažovateľom napadnuté uznesenie o priznaní znalečného) ako vecne správny potvrdil.</p> <p>Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie.</p> <p>Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa uznesením č. k. 2 Cdo 107/2016-312 z 27. apríla 2017 odmietol podľa § 477 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.</p>
z odôvodnenia	<p>Ústavný súd sa zaoberal najprv tou časťou sťažnosti, ktorá smerovala proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 107/2016-312 z 27. apríla 2017, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté, pretože napáda rozhodnutie, proti ktorému nie je prípustné. Sťažovateľ tvrdil, že k porušeniu ním označených práv došlo tým, že najvyšší súd jeho dovolanie meritórne neprejednal, hoci na takéto prejednanie boli splnené zákonné podmienky. Sťažovateľ poukázal najmä na to, že najvyšší súd svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil a nepovažoval dovolanie za prípustné napriek tomu, že krajský súd v dovolaní napadnutom rozsudku nerešpektoval záväzný právny názor vyslovený ústavným súdom.</p> <p>Ústavný súd s poukazom na obsah odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na otázku prípustnosti dovolania sťažovateľa a vysvetlil ako dospel k záveru o nevyhnutnosti dovolanie odmietnuť. Pretože ani ústavný súd nepovažoval právny názor najvyššieho súdu, ktorým odôvodnil odmietnutie dovolania sťažovateľa, za arbitrárny, svojvoľný a jeho rozhodnutie za také, ktoré založené na výklade ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a Civilného sporového</p>

poriadku upravujúcich postup súdu v dovolacom konaní by popieralo ich účel a zmysel, ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením práv sťažovateľa a postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o jeho dovolaní. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sp. zn. 3 Co 162/2014, 3 Co 163/2014 z 5. novembra 2014 odôvodnil sťažovateľ tvrdené porušenie označených základných práv tým, že krajský súd vykonal taký výklad ustanovení jednoduchého práva, ktorým poprel základné právo sťažovateľa na vlastníctvo, nerešpektoval závery vyslovené prv ústavným súdom v náleze č. k. III. ÚS 465/2010-28 z 5. apríla 2011 v spojení s opravným uznesením č. k. III. ÚS 465/2010-50 zo 14. júna 2011, ktorým bol viazaný a svoje rozhodnutie navyše nedostatočne odôvodnil, keď v ňom nedal odpoveď na sťažovateľom nastolené odvolacie argumenty.

Krajský súd založil svoje rozhodnutie na právnom názore, podľa ktorého trolejbusová dráha na pozemku sťažovateľa nie je neoprávnenou stavbou, pretože vlastníkom pozemku i stavby v čase jej vzniku bol Československý štát a hoci ide o stavbu nepovolenú, nič to na tomto závere nemôže zmeniť. Preto nemožno na vec aplikovať § 135c Občianskeho zákonníka a nemožno nielen nariadiť jej odstránenie, ale ani vyporiadať vzťahy medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby zriadením odplatného vecného bremena, či priznať sťažovateľovi náhradu za jeho zriadenie. Pretože sťažovateľ je s ohľadom na citované ustanovenia zákona o dráhach povinný umiestnenie stĺpov na svojom pozemku strieť, ním namietaný zásah do jeho vlastníctva nie je zásahom neoprávneným, naopak, má zákonný podklad. Vzhľadom na to, že sťažovateľ skutkovo svoj nárok vymedzil a odôvodnil tak, že z jeho tvrdení nevyplývalo, že sa domáha jednorazovej primeranej náhrady za nútené obmedzenie obvyklého užívania nehnuteľnosti umiestnením súčasti dráhy v dôsledku vecného bremena, ktoré vzniklo zo zákona (§ 4 ods. 4 zákona o dráhach), ale sa domáha ochrany proti neoprávnenému zásahu do svojho vlastníctva, nemohla mu byť takáto náhrada v konaní ani priznaná.

Ústavný súd považuje takýto výklad ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka za ústavne konformný. Pokiaľ sťažovateľ argumentuje tým, že ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka dopadá i na prípady, keď síce vlastníkom stavby i pozemku v čase jej zriadenia bol štát, no právo hospodárenia k stavbe a pozemku patrilo rôznym organizáciám, tento výklad sťažovateľa nezodpovedá účelu daného ustanovenia, ktoré za rozhodujúcu okolnosť považuje rozdielnosť vlastníctva stavby a pozemku, pričom vlastníkom pozemku i stavby bol v čase jej výstavby i dokončenia Československý štát.

Ústavný súd sa nestotožňuje so sťažovateľom ani v názore, podľa ktorého krajský súd nerešpektoval právne záväzný názor vyslovený prv ústavným súdom v náleze č. k. III. ÚS 465/2010-28 z 5. apríla 2011 v spojení s opravným uznesením č. k. III. ÚS 465/2010-50 zo 14. júna 2011. Ten spočíval v povinnosti krajského súdu zaoberať sa spôsobmi ochrany sťažovateľovho vlastníckeho práva, resp. usporiadania pomerov medzi účastníkmi konania v situácii, keď hmotné právo upravuje viacero možností usporiadania týchto pomerov aj bez nariadenia odstránenia stavby. Pritom ústavný súd výslovne poukázal na potrebu zaoberať sa možnosťou aplikácie § 135c Občianskeho zákonníka, ale uviedol i to, že viazanosť právnym názorom ústavného súdu nemusí jednoznačne viesť k inému rozhodnutiu, než aké bolo prijaté.

V zmysle tohto nálezu ústavného súdu úlohou krajského súdu v prvom rade bolo preto zaoberať sa otázkou, či sú na základe vykonaného dokazovania splnené podmienky pre aplikáciu § 135c Občianskeho zákonníka (čím sa v skoršom rozhodnutí nezaoberal vôbec), či teda vôbec ide o stavbu na cudzom pozemku a aká je povaha stavby a až v prípade, ak by po vyriešení týchto otázok bol toho názoru, že sú splnené všetky podmienky pre vysporiadanie vzťahu medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby podľa tohto ustanovenia, mal postupovať podľa neho.

Ako to z rozsudku krajského súdu vyplýva, tento sa jednotlivými spôsobmi a možnosťami ochrany vlastníckeho práva sťažovateľa zaoberal, no s ohľadom na zistený skutkový stav dospel k záveru, že predpoklady aplikácie § 135c Občianskeho zákonníka vymedzené v hypotéze tejto normy, nie sú naplnené. Krajský súd ozrejmil spôsob ochrany vlastníckeho práva sťažovateľa poukazom na ustanovenia zákona o dráhach, ktorý sa na vec sťažovateľa vzťahuje a ktorý

umožňuje sťažovateľovi domáhať sa jednorazovej primeranej náhrady za nútené obmedzenie obvyklého užívania nehnuteľnosti umiestnením súčasti dráhy dané existenciou zákonného vecného bremena za podmienok z tohto zákona vyplývajúcich.

Pokiaľ sťažovateľ v sťažnosti poukazoval na to, že zákon o dráhach na jeho prípad nemal byť aplikovaný, pretože nadobudol účinnosť až po podaní jeho žaloby, ani táto jeho argumentácia neobstojí. Nejde totiž o prípad, v ktorom by výnimka z princípu povinnosti aplikovať pri rozhodovaní súdu účinné právne normy bola daná prechodnými ustanoveniami takejto normy, keď práve nová právna úprava poskytuje sťažovateľovi efektívnu oporu pre naplnenie ochrany jeho vlastníckeho práva.

Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa založenej na § 126 Občianskeho zákonníka, ktorý priznáva ochranu vlastníkovi proti každému, kto do jeho vlastníctva zasahuje, a ktorý podľa názoru sťažovateľa nebol vo veci zohľadnený, považuje ústavný súd za potrebné poukázať na to, že zákon o dráhach je vo vzťahu k občianskemu zákonníku predpisom špeciálnym, čoho dôsledkom je, že tento špeciálny predpis môže osobitne upraviť a vymedziť spôsob ochrany vlastníctva v špeciálnych prípadoch, na ktoré dopadá.

Ústavný súd považuje ďalej v nadväznosti na nález č. k. III. ÚS 465/2010-28 z 5. apríla 2011 v spojení s opravným uznesením č. k. III. ÚS 465/2010-50 zo 14. júna 2011 za vhodné poukázať i na to, že už tento nález naznačoval potrebu bližšie sa zaoberať i povahou samotnej stavby, keď vo vzťahu k prípadnému rozhodnutiu o odstránení stavby na pozemku sťažovateľa zvýraznil potrebu zaoberať sa otázkou, či sa vôbec môže osoba, do ktorej vlastníckeho práva k pozemku čiastočne zasahuje neoprávnená stavba iného vlastníka, domáhať s úspechom odstránenia celej stavby.

V tejto súvislosti považuje ústavný súd za významné i to, že stavba trolejbusovej dráhy je nielen stavbou postavenou i na pozemkoch iných vlastníkov než sťažovateľa, ale najmä to, že ide o stavbu vybudovanú vo verejnom záujme, ktorá slúži verejnoprospešným účelom. Už len z tohto dôvodu nie je možné nariadiť jej odstránenie (či prikázať ju do vlastníctva vlastníka pozemku) v záujme ochrany vlastníckeho práva individuálneho vlastníka pozemku. Pokiaľ je vlastníkom pozemku existenciou takejto stavby obmedzený v užívaní svojho vlastníctva, ide o obmedzenie, ktoré má vo svojej podstate verejnoprávnu povahu. V takom prípade je vecou rozhodnutia zákonodarcu, či a akým spôsobom s ohľadom na osobitosti takejto stavby a záujem spoločnosti na jej existencii, upraví práva zodpovedajúce obmedzeniu vlastníckeho práva vlastníka pozemku v osobitnom predpise alebo ich stanovenie ponechá na všeobecnú úpravu ochrany v Občianskom zákonníku. Pokiaľ zákonodarcu prijme na riešenie kolízie práv vlastníka pozemku a vlastníka takejto stavby osobitnú právnu úpravu, táto sa stáva prameňom verejného práva (stanovuje verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva) a vzhľadom na svoju špecialitu vylučuje aplikáciu ustanovení súkromného práva upravujúcich ochranu vlastníckeho práva vlastníka pozemku (§ 135c Občianskeho zákonníka). Ak takáto osobitná úprava obsahuje zároveň i ustanovenia o vzniku zákonného vecného bremena a podmienkach vzniku práva na náhradu za jeho zriadenie, potom takáto úprava vylučuje nielen zriadenie odplatného vecného bremena podľa § 135c Občianskeho zákonníka, ale i posúdenie veci podľa ustanovení o vecných bremenách podľa Občianskeho zákonníka. Pritom pri aplikácii takejto špeciálnej právnej normy je bez významu, či ide o obmedzenie vlastníctva vlastníka pozemku stavbou oprávnenou alebo neoprávnenou, pretože obmedzenie je v oboch prípadoch totožné a preto i jeho následky sú kompenzovateľné rovnako.

Podľa názoru ústavného súdu bolo úlohou krajského súdu pri skúmaní spôsobov ochrany vlastníckeho práva sťažovateľa zaoberať sa i posúdením otázky, či aplikácii § 135c Občianskeho zákonníka nebráni už len samotná verejnoprospešná povaha stavby (ak je na tento účel naďalej využívaná). Ak krajský súd dospel k záveru o nemožnosti aplikácie § 135c Občianskeho zákonníka na vec sťažovateľa (hoci z iných dôvodov) a odkázal vo vzťahu k spôsobu ochrany vlastníckeho práva sťažovateľa na zákon o dráhach, jeho rozhodnutie obstojí a to vrátane konštatovania krajského súdu, podľa ktorého je sťažovateľ povinný strpieť obmedzenie vo výkone svojho vlastníckeho práva

	<p>k pozemku v dôsledku umiestnenia stĺpov trolejbusového vedenia. Takýto zásah do vlastníckeho práva nemožno považovať za neoprávnený, a to napriek tomu, že sťažovateľ s ich umiestnením na svojom pozemku nesúhlasí.</p> <p>Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že krajský súd jasne a zrozumiteľne odpovedal na otázky sťažovateľa nastolené v jeho odvolaní a to spôsobom, ktorý nevybočil z požiadavky ústavne konformnej aplikácie dotknutých ustanovení. Ústavnému súdu neprichodí hodnotiť v konaní o individuálnej sťažnosti aplikovanú právnu úpravu, jeho úlohou je iba posúdiť ústavnú akceptovateľnosť spôsobu jej aplikácie všeobecnými súdmi.</p> <p>Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, že: <u>Sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.</u></p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEK a iných súdov	ÚS SR: IV. ÚS 35/02, I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	vlastníctvo-obmedzenie stavba-odstránenie

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.